

Posudek textu „Hornolužické církevní instituce ve světle ustanovení krále Jana. Příspěvek k církevní politice Jana Lucemburského ve vedlejších zemích České koruny“

Předložený text Stanislava Ulmana představuje solidní studii, která si bezpochyby zaslouží zařazení do studentské historické soutěže. Soustavná pozornost, kterou česká historiografie v posledních třech desetiletích věnuje vedlejším zemím Koruny české a zejména pak Horní Lužici, umožňuje zaobírat se již tak dílčími tématy, jako je právě podpora hornolužických církevních institucí králem Janem Lucemburským.

Právě o solidní základ česky psané literatury se také autor v hojné míře opřel. Zároveň lze však ocenit jeho velmi dobrou orientaci v německé a částečně i polské historiografické produkci k dané problematice, a to jak z posledních let, tak i z 19. století. Pramennou základnu k tématu tvoří listiny, které král Jan vydal pro hornolužické církevní instituce. Tento soubor diplomatického materiálu je přístupný v četných edicích či registářích, které autor vždy řádně cituje, přičemž se nespokojuje jen se stručným registrem, ale vždy používá plné znění daných listin. Právě úspěšné zvládnutí práce s tímto pramenným materiálem představuje základ jeho textu. Analytickým přístupem rozdělil Ulman listiny podle jednotlivých příjemců, přičemž důkladně a kriticky rozebral jejich obsah. Zároveň se zdárně pokusil tyto prameny zařadit do kontextu dějin daných církevních institucí, tedy budyšínské kolegiální kapituly, klášterů magdalenitek v Lubáni, cisterciacek v St. Marienthalu a St. Mariensternu a městských špitálů v Budyšíně a Zhořelci.

Mimo výše uvedené přednosti, lze vyzdvihnout autorovu schopnost přesvědčivě argumentovat proti některým v literatuře tradovaným názorům a interpretacím. Nejedná se však o nějakou planou kritiku, ale o názory podložené důkladným zhodnocením pramenů, které mají dle mého názoru svou váhu (např. ohledně tzv. zakládací listiny lubáňských magdalenitek). Některé takovéto argumentace však zjevně nedovedl do jasného závěru (případ cisterciacky Markéty, dcery Jindřicha z Lipé).

Členění podle příjemců by bylo dle mého pohledu rovněž vhodné doplnit i členěním dle obsahu listin. Drtivou většinu pramenné základny totiž tvoří obecné confirmace všech práv příjemce, případně potvrzení dílčích majetkových zisků. Právě vedle nich by tak mohly vyniknout skutečné a nepočtené důkazy královy osobní zbožnosti, resp. preference některých církevních institucí. To by pak mohlo sloužit i pro základní komparaci s dosavadními publikovanými zjištěními.

Četná dílčí zjištění by bylo dle mého pohledu vhodné nějak sumarizovat v závěru který je pojat v podstatě minimalisticky a kde jsou některá celkovější zhodnocení pouze naznačena. Týká se

to např. několikrát opakované kontinuity kroků Jana Lucemburského a přemyslovských králů, což jistě není zanedbatelnou skutečností. Je rovněž škoda, že autor se alespoň v rovině hypotéz nepokusil objasnit, proč mezi příjemci Janových listin chybí další hornolužické církevní instituce. U minoritských klášterů lze jistě poukázat na jejich řádová pravidla, vysvětlení absence králových listin je však zarážející u žitavské johanitské komendy.

Ačkoliv nelze uvedené výtky označit za zcela marginální, posuzovaný text je i v současné podobě kvalitní historickou prací, která především dokazuje, že její autor již bezpečně zvládl základní (tak říkajíc řemeslné) dovednosti svého oboru. Interpretační a sumarizační rovina textu sice ještě není příliš rozvinutá, kvalitu základních zjištění to však nikterak nesnižuje.

Martin Barus